

Frövi Fågelklubb

PANDION

1991:2 ÅRG 7

TIDSKRIFT FÖR FÅGELINTRESSERADE

PANDION

Utkommer årligen med 3 nummer (april, augusti och december). Verksamhetsområde är Lindesbergs kommun.

Medlemsblad för Frövi Fågelklubb

Ordförande: Johnny Tegin, Pl 16 B, 710 40 FRÖVI Tel 0581-31563
 Sekreterare: Thomas Ewerlid, Lertagsgatan 14, 703 47 ÖREBRO Tel 019-103739
 Kassör: Bo Dahlström, Ullersäter, 710 40 FRÖVI Tel 0581-32213
 Övriga; Sven-Olof Eriksson, Christer Eriksson, Magnus Köpman, Kjell Mattson.
 samt Mats Andersson.

Redaktion:

Mats Andersson, Hagabergsliden 4, 711 31 Lindesberg 0581-16274
 Jan-Erik Malmstigen, Skomakargatan 6, 710 40 Frövi 0581-30252

Medlemskap i FFK erhålls genom att betala 30 kr på postgiro 484 16 67 - 1.

Ungdomar 4-16 år betalar 15 kr
 Familjemedlem 5 kr

Klubblokal:

IOGT/NIO-lokalen, Blixterboda

Klubbmästare

Gunnar Eriksson tel 0589/31045

Adressändring anmäler du till:
 Jan-Erik Malmstigen eller
 Lennart Sandberg, tel L/31573

Undrar du kring exkursioner ?

Johnny Tegin tel L/31563

Fågelrapporter skickas till:

Mats Andersson eller
 Jan-Erik Malmstigen
 Adress: se ovan

Omslagsbild: Nötkråkor Dan Zetterström

(Föregående nummers omslagsbild var trädlärka och ingenting annat!)

UTKLIPPAN VECKA 23

GÖRAN ANDERSSON

Månadsmötet den 7 mars besökte Tomas Carlsson från Hällefors klubblokalen för att berätta om Utklippan i Blekinge. Här följer en reseberättelse från vår hedersmedlem Göran Andersson som var där en vecka i juni. Tala om succé!

Utklippan, drygt 15 distansminuter syd Karlskrona, lämnar ingen berörd. Sveriges Kap Horn skrev en journalist en gång som underrubrik!

Trots att båttransporten oftare sker i sugande, grov sjö än över lugnt hav, trots att närmaste granne är en opålitlig och vrålande mistlur, längtar de flesta ornitologiska gästerna ut dit igen. Någon enstaka skådare har dock fått nog av "Sjöberg" och "Decibella" och aldrig återvänt till Södraskärs fyrplats.

Geografiska och andra omständigheter har gjort att mina utklippanvistelser inskränkt sig till ett tiotal "förstajuniveckor" - vecka 23.

Inom ornitologiska kretsar talar man ofta om vecka 22 - kryssarveckan då det mesta händer. På Utklippan handlar det då ofta om hårt ringmärkningsarbete, där de sex näten i fyrträdgården ett par meter från stationens sydvägg, kan ge fyra märkare fullt upp.

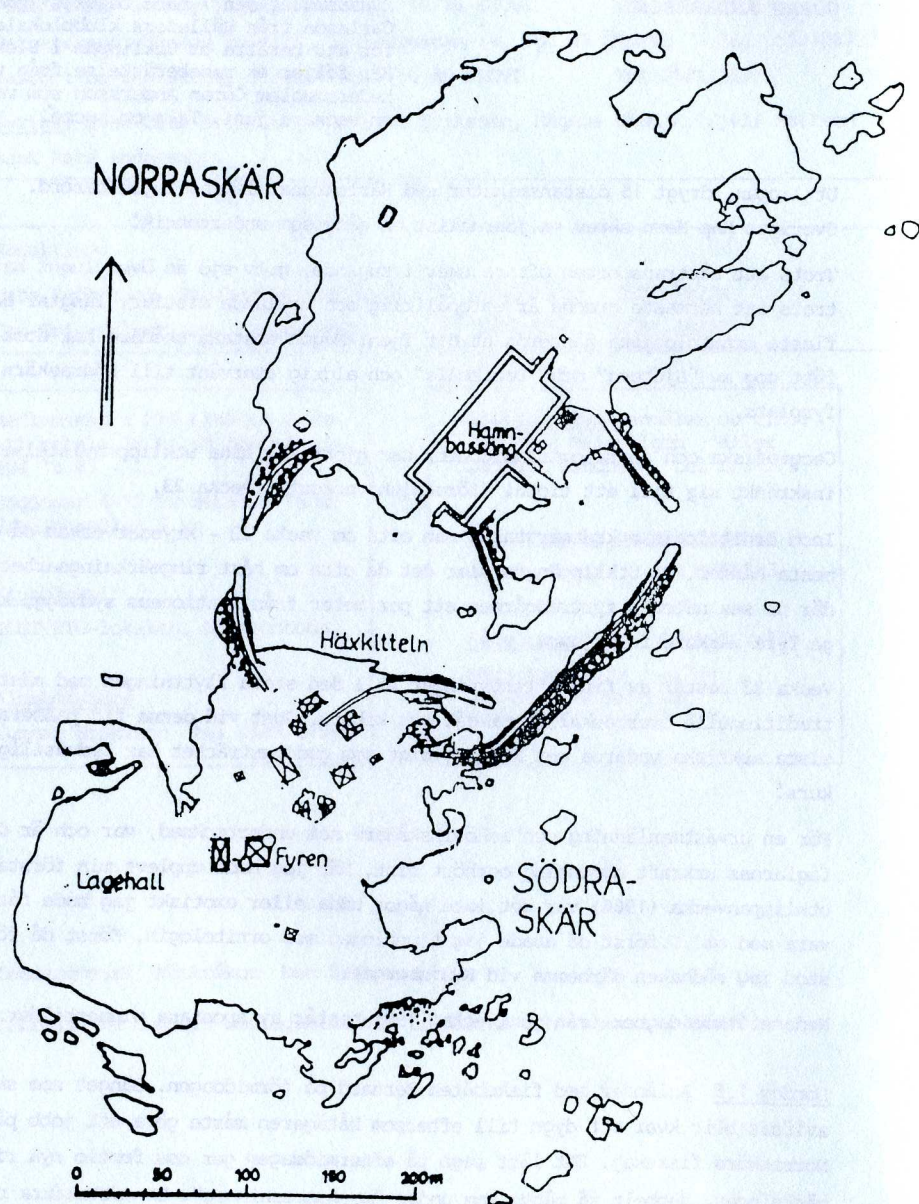
Vecka 23 består av fina efterdyningar till den stora flyttningen med nästan traditionella överraskningar i nät och kikare. Just vid denna tid passerar de sista arktiska vadarna mot NE samtidigt som gudingsträcket har sydvästlig kurs!

För en urvästmanlänning och askövikskådare som undertecknad, var och är denna fåglarnas urkraft någonting oerhört fint. När jag hade upplevt min första utklippanvecka (1966) var det inte något udda eller exotiskt jag hade fått vara med om...först då anade jag tjusningen med ornitologin. Först då förstod jag rödhaken därhemma vid Kvarnberget.

Nedanstående dagbok från juniveckan 1991 består av spontana minnesbilder:

Lördag 1.6 Anländer med fiskebåten Bernard på förmiddagen. Gänget som skall avlösas blir kvar ett dygn till eftersom båtägaren måste göra ett jobb på Norraskärs fiskekaj. Ett lätt regn på eftermiddagen ger oss fentio nya ringmärkningar, dubbelt så många som under "morgonrusningen". En nattskärta rastar

UTKLIPPAN

liksom mindre flugsnapparen från föregående dag. Snatterandhannen kurtiserar en gräshona.

Söndag 2.6 Frisk vind från NW och mycket lite rastande småfåglar i fyrträdgården. Det känns lätt för de andra att fara hem med båten klockan sju. Jag vinkar av dem och går sakta upp till gårdstunet. Några minuter senare är det full rusch i trädgården. 0710 infångas en lundsångare och en kvart senare en gråsångare. Blir den senare godkänd av Rk torde det vara tredje fyndet i Sverige och det första vårfyndet.

Två sjöorrar rastar liksom en gårdsmyg. Även denna kväll fångas svalor. Inga kontroller av öns egna ladu- och hussvalor dock. Tjugofyra färska svalor på två kvällar...håller flyttningen på ännu?

Måndag 3.6 Fina ringmärkningsförhållanden på morgonen och förmiddagen. Medan jag står och plockar fågel ur ett nät, kommer en större hackspett från norr och en nattskär från söder. Båda dunsar i nätet intill, från varsitt håll. De första gransångarna av collybitarassen denna vecka låter sig fångas. Innan ösregnet drar in på eftermiddagen hinner jag fånga udda juniarter som steglits, grönsiska och gulspurv. Drar sen ihop näten och kan gå och lägga mig tidigt för en gångs skull.

Tisdag 4.6 Stiger upp 0245 och finner att det slutat regna. Halvfyra är näten uppe igen men bara för åtta timmars fångst. Vid middagstid drabbas södra Östersjön av en första sommarstorm. 20 m/s och regn. Fyra seglare söker nödhavn på Norraskär. Innan ovädret har jag dock oväntat bra märkning: 2 nattskär, 11 rödhake (varifrån och varthän?!), 1 kärrensångare, 13 härmsångare, 3 gransångare och 2 rosenfinkar. Sammanlagt 111 fåglar av tjoget arter. En lövsångare med spansk ring kontrolleras.

Onsdag 5.6 Vartefter vädret bättrar sig åker näten upp igen. Elva prutgäss hastar mot nordost. Sångare, svalor och en bergfink på ringmärkningslistan. Två olika haverister anländer till Utklippan. Först en brev/tävlingsduva i uselt skick. Gör ett vindskydd och ger den vatten samt rikligt med frön, grym och kokosflingor. Som god tvåa kommer en ensamseglare in för motor med mast och rigg i en enda röra på däck. Stormen? Nej, senare berättar stockholmaren att han blivit påseglad av en rysk tanker!

Torsdag 6.6 Vid sextiden på morgonen händer en typisk Utklippanhändelse. En traststor, mörk fågel hoppar ut ur källargluggen och springer/halvflyger

in i gårdsnätet. Sekunderna senare håller jag en årsunge av strömstare i händerna. Andra fyndet på Utklippan och första ringmärkta därute.

Även denna morgon en nattskär, så tillsammans med de två i maj, är det nytt årsrekord på Utklippan med sex märkta.

En svartvit flugsnapparhona, som anlände för två dagar sen och har haft sitt favorittillhåll vid sydväggens ljugarbänk, har äntligen gått upp i vikt:

4.6 kl 0800 12,4 g 5.6 kl 1300 11,3 g 6.6 kl 1800 13,4 g

Fredag 7.6 Vaknar strax före tre och noterar hård ostlig vind. Visst är det bra med östanvind men inte så näten håller på att rasa omkull. Ställer ett par svalnät i lä och mig själv i vindskydd av stationshuset mellan 0415-0640 med tuben i högsta beredskap. Det visar sig vara ett lyckokast. Strax före sex passerar en vitvingad tärna i praktdräkt på flyttning västerut i den kraftiga medvinden. Om den godkänns blir det ännu en ny klippanart.

Brevduvan får sällskap av ännu en tävlingsduva vid mitt improviserade duvslag. När jag går ut med mer mat och lite friskt vatten, stöter jag upp en turturduva från fröskålen. Efter att vinden mojnät något och en regnfront dragit förbi, får jag roligt jobb bland näten. Drygt 50 fåglar av 18 arter, bl.a:

1 backsvala	1 lundsångare
6 ladusvala	3 gransångare
20 hussvala	1 <u>bergsångare</u>
1 svart rödstjärt	2 stenknäck

Vid halvelvatiden på kvällen, i det sista ljuset under låga förbirusande regnmolnstrasar, belyser jag tornfalkshonan underifrån med halogenlampan där hon kretsar runt fyrtornet på jakt efter uttröttade tornseglare. En spektakulär upplevelse, som etsar sig fast som en diabild på näthinnan.

Lördag 8.6 Första fågel i nät 0315 är en finsmärkt ärtsångare. Vännen Jukka vid Ringmärkningsbyrån i Helsingfors berättar följande vecka att den faktiskt var märkt på Åland, närmare bestämt ute på Lågskär den 23.5 1990 - den tidiga våren. Nu har den exakt 499 km kvar till "hållplatsen" i norra Östersjön och dessutom drygt två veckor försenad.

Bra artsortering igen i näten; från nattskär, järnsparv, 12 ilska törnskator till bo- och grönfink. Bergsångaren kontrolleras. Fortsätter mäta och väga alla gransångare, även vid kontrollerarna. En del går upp 0.8-0.9 gram på 11-12 timmar. Andra "står och stampar" i flera dagar med samma matchvikt.

Söndag 9.6 Periodens varmaste dag, under ett par timmar är det faktiskt +15° i skuggan vilket lockar till storstädning av stationen inklusive fönsterputsning, mattskakning och skurande av golv. Efteråt stortvätt från topp till tå i tvenne plastbaljor fyllda av solvarmt havsvatten. Friskt!

Noterar nytt årsrekord för ladu- och hussvala. Gunnar Strömbergs teori att även äkta svalor sysslar med väderflyttning tycks hålla streck. Bergsångaren fortfarande kvar på ön. Tar fler fotografier för att komplettera Rk-blanketten.

Måndag 10.6 Bra fart på morgonen i fyrträdgården. Hela tio gransångare märks innan dimman kommer. Därefter hittar inga nya fåglar till Utklippan. Jo, 28 ungstarrar av årets produktion irrar omkring. Sätter sig oroligt surrande på räcknet till fyr lanterninen. Första resans gossar har det inte lätt med sydvästkursen.

Sena eftermiddagen och kvällen blir vacker. En alldeles speciell känsla är det sen att få plocka en ladusvala med engelsk ring ur nätet. Det ska bli spännande att få läsa om dess ursprung.

Planerar stängningen av stationen in i minsta detalj för avresan skall ske imorgon 0600.

Tisdag 11.6 Hinner ringmärka fram till 0500. En nattskär studsar i nätet. Det blåser friskt men vi får medvind iland. Just när fiskebåten och jag stävar ut mellan västra vågbrytarna möter vi en lärkfalk i vågtoppshöjd och tiotalet meter ifrån oss. Vilken avslutning!

Fotnot: Fortlöpande nyheter från Utklippan publiceras regelbundet i Fåglar i Blekinge, som sedan 1985 utges av Blekinge Ornitologiska Förening. Åren 1964-84 gavs publikationen ut som årsskrift av Karlskrona Ornitologiska Klubb. Tidskriften utkommer numera med 4 nr/år. Redaktör är Thomas Nilsson, Stenhagsvägen 14, 374 33 Karlshamn, telefon 0454-151 56.

Utklippankontakt är Lars Möllersten, Bradeklintvägen 3, 371 60 Lyckeby, telefon 0455-201 43.

LITTERATURTIPS

Anders Hedin. Ljus längs kusten, s 81-119. Norstedts (1988).

Lindberg & Mokvist skrev och illustrerade en annorlunda artikel om Utklippan i tidningen Vi någon gång under 1980-talet. Den hade rubriken "Ja hej då grabbar".

Lars Lindell. Utklippans häckfågelfauna. FiBl/BN 1975:226-231.

Lennart Mattsson. Utklippan - en utpost i havet. En geologisk och botanisk presentation. FiBl/BN 1975:216-225

Redéen & Svensson. Lysande anhalt i sydost. Båtliv nr 3/1990, s 6-9.

Gunnar Strömberg. Krönika över groddjuren på Utklippan. BN 1988:114-120.

Stinkpadda och grönfläckig padda är ett par av de spektakulära och akustiska begivenheterna på dessa utskär.

Tägtström & Strömberg. Ornitologisk verksamhet på Utklippan 1964-76. FiBl/BN 1976:206-217.

Om fyrfallna fåglar vid Utklippan 1943-44 och 1951-56 skrevs det om i Fauna och Flora 40:145-153, 46:260, 46:207-213 och 52:49-60 samt i Natur i Blekinge 1957 s 325-330.

FiBl/BN = Fåglar i Blekinge/Blekinges Natur.

INVENTERING AV DVÄRGBECKASIN

26 APRIL 1991

JAN-ERIK MALMSTIGEN

Efter fjolårets kyckosamma dvärgbeckasinkväll den 27 april med fem nyupp-täckta spellokaler var det inte svårt att motivera sig till ett nytt försök iår. Valet föll på den 26 april. Ett upprop skickades ut till medlemmarna och de från början 28 aktuella lokalerna blev till slut 22 när det var dags, fyra fler än 1990.

Förutsättningarna var samma som föregående år. Lokalerna skulle vara besatta senast kl 21.30 och därefter under minst en timme. På ett särskilt protokoll noterades samtliga spel, starttider och tidpunkt för sista spel.

Resultat

Totalt registrerades minst 12 dvärgbeckasiner på sju lokaler. En lokal (nr 16) var ny för kommunen (Gubbmossen), tre var "nygamla" lokaler (Morskogasjön, Spannarbodasjön, Sörängarna) och de återstående tre, lokaler där dvärgbeckasinen hördes vid inventeringen ifjol (Bråtmossen, Madsjön och Albäcksån). Vid samtliga lokaler hördes dessutom enkelbeckasin, som mest vid Bråtmossen med minst 8 ex.

En intressant sak som en samordnad inventering av detta slag kan visa är spelets tidsmässiga fördelning på de olika lokalerna. Fjolårets 15 spel ägde rum mellan kl 21.40 - 22.10. Figur 1 nedan visar hur spelet fördelades på årets sju lokaler. Man ser också här en tydlig koncentration till perioden 21.30 - 22.00. Figuren visar dessutom att spelet vid inventeringens start kl 21.30 på några lokaler redan har påbörjats och att starttiden därför kommande år måste flyttas tillbaka till åtminstone 21.00.

Fig 1. Dvärgbeckasinsens spel. * anger ett spel.

	21.00	21.30	22.00	22.30	23.00
	X.....	X.....	X.....	X.....	X.....
3			-----*	-----*	-----*
5			-----**	-----*	-----
10		-----*	-----*	-----*	-----
13	-----	-----*	-----	-----	-----?
16		-----*	-----*****	-----	-----
22	-----	-----	-----**	-----	-----
30	-----	-----*	-----	-----	-----

Startpunkten för dvärgbeckasinens spel följer ljusförändringen under säsongen och därmed tidpunkten för solens nedgång. Molnhöjd etc är andra faktorer som man också får ta hänsyn till. Den 26 april, dagen för denna inventering, gick solen ned kl 20.38, dvs cirka en timme före första spelet. Tio dagar senare, den 6 maj, besöker jag Morskogasjön och då har tidpunkten för solens nedgång flyttats fram till kl 21.01. De yttre förutsättningarna är fina, vinden har avtagit även om det är lite kyligt. Den 26 april spelade här minst två dvärgbeckasiner vid flera tillfällen (se fig nr 10) så jag har stora förhoppningar om spel. Klockan 22.17 hörs den första dvärgbeckasinen samtidigt med de första enkla. Den tidsmässiga förskjutningen av spelet är tydlig och är alltså något som man får ta hänsyn till när man väljer dag för lyssning.

Vädret inventeringskvällen den 26:e varierade något från lokal till lokal men de yttre förutsättningarna var överallt klart godkända med i allmänhet svaga vindar från ost, växlande molnighet och några plusgrader.

Lokaler där dvärgbeckasin hörts

3 Bråtmossen (Johnny Tegin, Brita Nordqvist)

Inventeringen genomfördes påföljande kväll, den 27/4. Minst 2 olika individer. Allt tyst 22.30.

5 Madsjön (Kjell Jansson)

10 Morskogasjön (Bo Dahlström)

Minst 2 olika individer. Klockan 22.20 tystnade samtliga beckasiner. Den 6/5 1 spel (J-E Malmstigen)

13 Albäcksån, Råsvalen (Lennart Sandberg, Andreas Sandberg, Jerker Porat)

16 Gubbmossen (Sven-Olof Eriksson)

Totalt sju spel. Dessutom hördes två honor, sista gången 22.15.
Den 27/4 hördes en dvärgbeckasin spela vid fem tillfällen mellan kl 21.45-21.50 (Jan-Erik Malmstigen)
Den 28/4 hördes ett spel kl 21.40 samt två spel efter varandra 22.05 (Olov Helge).

22 Spannarbodasjön (Christer Eriksson)

30 Sörängarna (Mats Andersson)

Ett spel samt honans läte hörd vid några tillfällen 21.30 - 21.45.

Vid en jämförelse mellan de olika lokalerna finner man att enkelbeckasinerna tystnade tvärt tiden 22-22.15.

DVÄRGBECKASIN

lokaler 1991

